

Peruspalveluministeri Susanna Huovinen

Tapaamispyyntö

Asia: Translain uudistaminen ihmisoikeusperustaisesti

Arvoisa ministeri,

lämpimät onnittelut ministerin tehtävästänne. Ihmisoikeusjärjestöt Trasek, Seta ja Amnestyn Suomen osasto pyytävät Teiltä tapaamista keskustellaksemme kanssanne transihmisten ihmisoikeustilanteesta, erityisesti translain uudistamisesta.

Trasekin, Setan ja Amnestyn mielestä sukupuolen juridisen vahvistamisen tulee perustua henkilön **itsemääräämisoikeuteen**. Nykyiseen lakiin kirjatut sukupuolen vahvistamisen ehdot ovat ristiriidassa kansainvälisten ihmisoikeusnormien kanssa ja perustuvat vanhentuneisiin hoitosuosituksiin.

Toivomme Teidän **toimivan ihmisoikeuksia loukkaavien ehtojen poistamiseksi translaista** ilman tarpeettomia viivytyksiä. Pyydämme myös, että **kuulette lakiuudistuksen valmistelussa transihmisten järjestöjä ja muita ihmisoikeusasiantuntijoita**, ja että **kutsutte tällaisia tahoja mukaan, kun nimeätte työryhmän** valmistelemaan asiaa. Seta ja Trasek ovat käytettävissä työryhmän jäseniksi.

Suomi esiintyy kansainvälisesti transihmisten ihmisoikeuksien puolustajana ja vaatii muilta mailta toimia. Kotimaassa Suomi kuitenkin jatkaa ihmisoikeusloukkauksia transihmisiä kohtaan. Tilanne on kestämaton. Suomi sai ihmisoikeuselimiltä suosituksia transihmisten aseman parantamiseksi vuonna 2012: Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu Nils Muiznieks suositteli, että Suomi luopuu lisääntymiskyvyttömyysehdosta. Ihmisoikeuksia koskevassa YK:n määräaikaisarvioinnissa (UPR) Suomi sai suosituksen parantaa transihmisten perhe- ja vanhempainoikeuksia, turvallisuutta ja koskemattomuutta.

Lisääntymiskyvyttömyysvaatimuksella ei ole lääketieteellistä perustetta. Transsukupuolisuus ei myöskään vaikuta henkilön kykyyn toimia vanhempana. Transtaustaisella henkilöllä voi jo ennen sukupuolen korjausta olla omia biologisia lapsia. Näiden lasten ja heidän perheidensä hyvinvointi kärsii siitä, että voimassa olevan lainsäädännön lähettämän viestin mukaan heitä ei saisi olla olemassa.

Monissa maissa on viime aikoina otettu askeleita kohti ihmisoikeusperustaista lainsäädäntöä sukupuolen vahvistamisesta. **Argentiina** hyväksyi vuonna 2012 uuden lain, joka turvaa yksilön **täyden itsemääräämisoikeuden sukupuoleensa ja etunimiinsä**. Myös **Portugalin** laki on edistyksellinen. **Ruotsin** valtiopäivät päätti 22.5.2013 lisääntymiskyvyttömyysvaatimuksen poistamisesta lähes yksimielisesti (298 puolesta, 20 vastaan, 4 tyhjää). Ruotsin hallitus kertoi tarkastelevansa parhaillaan myös sukupuolen vahvistamisen ikärajaa (18 vuotta). Ruotsi on aiemmin luopunut naimattomuusvaatimuksesta. Useat muut maat ovat luopuneet lisääntymiskyvyttömyysvaatimuksen noudattamisesta oikeuden päätöksellä.

Lisääntymiskyvyttömyysvaatimus ja naimattomuusvaatimus voidaan nähdäksemme poistaa ilman lisäselvityksiä. On jo olemassa riittävästi kansainvälistä ihmisoikeuslainsäädäntöä ja tietoa transihmisten kokemuksista sen osoittamiseksi, että nämä vaatimukset ovat perusteettomia ja rikkovat sukupuoltaan korjaavien ihmisoikeuksia. **Toivomme, että hallitus antaa eduskunnalle esityksen näistä muutoksista.**

Pyydämme lisäksi, arvoisa ministeri, että asetatte mahdollisimman pian työryhmän valmistelemaan translain kokonaisuudistusta. Asia on hallitusohjelman mukainen: hallitusohjelmaan on kirjattu muun muassa ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden edistäminen, terveys- ja hyvinvointierojen kaventaminen,

oikeusvaltio ja syrjinnän vastainen toiminta. Sosiaali- ja terveysministeriö on jo **vuoden 2012 alussa** päättänyt asettaa työryhmän valmistelemaan translain muutosta, mutta sitä ei vielä ole asetettu.

Suomen translaki oli jo voimaan tullessaan kymmenen vuotta sitten ongelmallinen. Useat ihmisoikeusasiantuntijat, kuten Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutettu ja YK:n kidutuksen vastainen erityisedustaja, ovat sittemmin **kehottaneet kaikkia valtioita luopumaan transihmisten ihmisoikeusloukkauksista**. Suomessa muutoksen puolesta ovat ottaneet kantaa muun muassa tasa-arvovaltuutettu, ihmisoikeustoimijoiden paneeli, neljä hallituspuoluetta (Sdp, Vasemmistoliitto, Rkp ja Vihreät) sekä useat istuvan hallituksen ministerit. Viime lokakuussa 20 kansalaisjärjestöä lähetti hallitukselle avoimen kirjeen, jossa vaadittiin translain uudistamista. Hallitus ei vastannut kirjeeseen.

Seta, Trasek ja Amnesty tulevat mielellään tapaamaan Teitä ja keskustelemaan asiasta. Halutessanne olette myös lämpimästi tervetullut vierailemaan järjestöissämme ja tutustumaan toimintaamme.

Helsingissä 24.5.2013

Kunnioitavasti

Antti Karanki, puheenjohtaja, Trasek ry p. 041 546 1565, antti@trasek.net

Trasek ry on transihmisten, intersukupuolisten ja muiden sukupuolivähemmistöjen asemaa ja oikeuksia ajava ihmisoikeusjärjestö. Lisätietoa Trasekin tavoitteista ja toiminnasta: www.trasek.net

Aija Salo, pääsihteeri, Seta ry, p. 050 309 8108, paasihteeri@seta.fi

Seta ry on ihmisoikeusjärjestö, jonka tavoitteena on perus- ja ihmisoikeuksien toteutuminen riippumatta henkilön seksuaalisesta suuntautumisesta, sukupuoli-identiteetistä ja sukupuolen ilmaisusta. Setan osana toimii transihmisiä ja heidän läheisiään palveleva Transtukipiste. Lisätietoa Setasta: www.seta.fi Lisätietoa sukupuolen moninaisuudesta: www.transtukipiste.fi

Niina Laajapuro, ihmisoikeustyön johtaja, Amnesty International – Suomen osasto p. 044 5554 911, niina.laajapuro@amnesty.fi

Amnesty International on maailman suurin ihmisoikeusjärjestö, jonka toiminta perustuu yksittäisten ihmisten tuelle. Amnestylla on yli 3 miljoonaa tukijaa yli 150 maassa eri puolilla maailmaa. Lisätietoa Amnestystä: www.amnesty.fi

Materiaalia:

Setan ja Trasekin lausunto Sosiaali- ja terveydenhuollon eettiselle neuvottelukunnalle ETENELLE 12.4.2013
http://seta.fi/doc/lausunnot/130412translaki-etene-lausunto-Seta_ja_Trasek.pdf

20 järjestön avoin kirje Suomen hallitukselle 26.10.2012
<http://www.seta.fi/uutiset.php?aid=17799&k=17166>

Euroopan neuvoston ihmisoikeusvaltuutetun suositukset (osana julkaisua Discrimination on the grounds of sexual orientation and gender identity in Europe, 2011)
<http://www.coe.int/t/Commissioner/Source/LGBT/report/Part1.pdf>

Tasa-arvovaltuutetun selvitys sukupuolivähemmistöjen asemasta (2012)
http://www.tasa-arvo.fi/c/document_library/get_file?folderId=243322&name=DLFE-19023.pdf